

eul_wid: rhg-as

Ἀνώνυμος ῥητορικὸς λόγος · Rhetorical Treatise Anonymous

On Poetic Modes

Περὶ ποιητικῶν τρόπων

Period: Ῥωμαϊκὴ [Roman](#)
Dialect: Κοινὴ τεχνικὴ [Technical Koine](#)
Domain: Ῥητορικὴ [Oratory](#)
Format: Λόγος [Oration](#)

3.207. (1t) ΑΝΩΝΥΜΟΥ ΠΕΡΙ ΠΟΙΗΤΙΚΩΝ ΤΡΟΠΩΝ. Τούτοις ἐπομένως καὶ περὶ ποιητικῶν λεγέσθω τρόπων· ποιητικοὶ δὲ λέγονται, οὐχ ὅτι παρὰ ποιηταῖς μόνοις γράφονται, ἀλλ' ὅτι τὴν κοινὴν ὑπερβαίνοντες συνήθειαν παρ' αὐτοῖς μᾶλλον πλεονάζουσιν· ὡς γὰρ φιλόσοφοι πάντως καὶ μεῖζον ἔχοντες ὀνομάτων ἄλλων καὶ τοὺς αὐτῶν ἐξόχους σχήμασί τισι ποικίλλειν ἐπετήδευον, καὶ ἀπὸ τοῦ χθαμαλοῦ ἐξαίρειν ἔσπευδον. ὀνομάζονται μὲν οὖν οὕτω καθολικῶς ὡς ἐκ τῶν κατὰ φύσιν πραγμάτων μετακινούμενοι ἐφ' ἕτερα, ὀνομάζονται δὲ καὶ ἰδίως οὕτως, ἀλληγορία, μεταφορά, κατάχρησις, μετάληψις, μετωνυμία, αἰνιγμα, συνεκδοχή, ὀνοματοποιΐα, σύλληψις, παραπλήρωμα, ὑπερβολή, ἔλλειψις, πλεονασμός, ἀντίφρασις, ἐξοχή, προσωποποιΐα, παραβολή, ἀνταπόδοσις, παράδειγμα, ἀντονομασία καὶ εἰρωνεία. α'. ΑΛΛΗΓΟΡΙΑ. Ἔστι μὲν οὖν ἀλληγορία λέξις ἕτερον μὲν λέγουσα, ἑτέρου δὲ ἔννοιαν παριστῶσα, ὡς τὸ πρὸς τὸν ὄφιν εἰρημένον, ἐπικατάρατος σὺ ἀπὸ πάντων τῶν θηρίων. ἀλληγορικῶς ἐπὶ τοῦ νοητοῦ ὄφεως, τοῦ διαβόλου, λαμβανόμενον. β'.

3.208. (1t) ΜΕΤΑΦΟΡΑ. Μεταφορὰ δὲ ἐστὶ μέρος λόγου ἀπὸ τοῦ κυρίως λεγομένου μεταφερόμενον ἐφ' ἕτερον ὁμοιώσεως ἢ ἐμφάσεως ἕνεκα. εἶδη δὲ αὐτοῦ τέσσαρα. ἀπὸ ἐμψύχου εἰς ἔμψυχον, οἷον εἰ λέγομεν τὸν βασιλέα ποιμένα μεταφορικῶς ἐκ τοῦ τῶν προβάτων ποιμένος· ὃ τε γὰρ ποιμὴν, ὃ τε βασιλεὺς ἔμψυχα καὶ ἄμφω. ἀπὸ ἐμψύχου εἰς ἄψυχον, οἷον εἰ τὴν τοῦ ὄρους ἀκρόρειαν κορυφὴν λέγομεν ὄρους· ἐπὶ γὰρ ἀνθρώπου κυρίως λαμβάνεται ἡ κορυφή, ὅς ἐστιν ἔμψυχον, τὸ δ' ὄρος ἄψυχον. ἀπὸ ἀψύχου εἰς ἄψυχον, οἷον εἰ κρύψας τις ἐν σποδιᾷ ἄνθρακας πυρὸς, σπέρμα λέγοι πυρὸς φυλάττειν, ὃ λαμβάνεται ἐπὶ σίτου καὶ τῶν ὁμοίων, ἅτινα ἄψυχά ἐστι, καὶ τὸ πῦρ ὁμοιον· ἢ εἰ λέγει, ὅτι διεχεῖτο ἡ φλόξ· τὸ γὰρ διαχεῖσθαι κυρίως τοῖς ὕδροις συμβαίνει, ἀφ' ὧν μεταφορικὰ καὶ ἐπὶ τοῦ πυρὸς λαμβάνεται. ἀπὸ δὲ ἀψύχου εἰς ἔμψυχον, οἷον εἴ τις ἀδαμάντινον λέγει τὸν ἀνδρεῖον καὶ ἀνένδοτον· ὁ γὰρ ἀδάμας ἄψυχον, ὁ δὲ ἄνθρωπος ἔμψυχος. γ'. ΚΑΤΑΧΡΗΣΙΣ. Κατάχρησις ἐστὶ φράσις μετενεχθεῖσα ἀπὸ τοῦ πρώτως κατονομασθέντος κυρίως, ὡς εἴ τις λέγει πυξίδα τὴν ἐκ χαλκοῦ κατεσκευασμένην· μόνη γὰρ κυρίως ἡ ἐκ πύξου μετουσιαστικῶς πύξις ὀνομάζεται. ὁμοίως λέγομεν καὶ ἐπὶ τοῦ κεραμείου τράχηλον, καὶ γόνυ καλάμου, καὶ γαστέρα νηός, καὶ γλῶσσαν ἐμβάδων, καὶ ἔτι ψηφίζειν τὸ δακτύλοις μετρεῖν. διαφέρει δὲ κατάχρησις μεταφορᾶς, ὅτι ἡ μὲν μεταφορὰ ἀπὸ κατωνομασμένου ἐπὶ κατωνομασμένον γίνεται, ἡ δὲ κατάχρησις ἀπὸ κατωνομασμένου ἐπὶ ἀκατονόμαστον. δ'.

- 3.209. (1t) ΜΕΤΑΛΛΗΨΙΣ. Μετάληψις ἐστὶ λέξις διὰ τῆς συνωνύμου τὸ ὁμώνυμον δηλοῦσα, οἷον Τεῦκρος δὲ τόξων φειδωλός ἐστιν, εἴτ' εἶπεῖν, ὡς ἄριστος περὶ τὸ τοξεύειν· τῇ γὰρ φειδωλίᾳ συνωνυμεῖ ἢ κατὰ δόσιν ἀκρίβεια, τῇ δὲ ὁμωνυμεῖ ἢ κατὰ τέχνην ἀκρίβεια, ἥγουν ἢ εὐστοχία. ε'.
- ΜΕΤΩΝΥΜΙΑ. Μετωνυμία δέ ἐστὶ λέξις διὰ τῆς ὁμωνυμίας τὸ συνώνυμον δηλοῦσα, οἷον ὄβριμος Ἄρης, δηλονότι ἰσχυρὸς πολεμίοις, ὡσαύτως καὶ τὸν οἶνον Διόνυσον ἢ τὸν Διόνυσον οἶνον. ζ'. ΑἰΝΙΓΜΑ. Αἴνιγμα δέ ἐστὶ φράσις ἐπιτετηδευμένη εἰς ἀσάφειαν, ὥστε ἐπικρύπτειν τὸ νοούμενον, οἷον τὸ ζυγὸν μὴ ὑπέρβαινε, ἥγουν μὴ κατάλυε τὸ δίκαιον ἢ παράτρεχε· καὶ ἔτι γαμψώνυχας μὴ τρέφειν, ἥγουν μὴ σιτίζειν ἄρπαγας, καὶ μελανούρων μὴ γεύσεσθαι, ἥγουν μὴ προοίσεσθαι τὸ ψεῦδος· τοῦτο γὰρ ἔσχατον ἀμαυροῦται, καὶ τὸν ψευδόμενον συναμαυροῖ· μαχαίρα πῦρ μὴ σκαλεύειν, ἥγουν θυμούμενον μὴ προσερεθίζειν. διαφέρει δὲ αἴνιγμα ἀλληγορίας, ὅτι ἐκείνη μὲν γίνεται προτροπῆς ἢ ἀποτροπῆς ἔνεκα ἢ καὶ διὰ σεμνότητα, τὸ αἴνιγμα δὲ χάριν ἀσαφείας ἐπιτετηδευμένης μόνης. ζ'. ΣΥΝΕΚΔΟΧΗ. Συνεκδοχή ἐστὶ φράσις ἢ λέξις οὐ κατὰ τὸ πλήρες ἐκφερομένη, προσδεομένη δὲ τινος ἔξωθεν, εἰσὶ δὲ ταύτης διαφοραὶ δώδεκα· ἢ μὲν γὰρ ἀπὸ ὅλου δηλοῖ τὸ μέρος, ὡς ὅταν βόας αὔας ὀνομάζω τὰς ἐκ βοείων βурсῶν κατεσκευασμένας ἀσπίδας· μέρος γὰρ βοὸς ἢ βύρσα.
- 3.210 ἀπὸ μέρους τὸ ὅλον, ὡς λευκώλενος Ἥρῃ ἀπὸ γὰρ μέρους τοῦ τῶν χειρῶν, λέγω τῆς ἀγκάλης, τὴν ὅλην αἰνίττεται εἶναι λευκὴν. ἀπὸ τῆς ὕλης τὸ ἀποτελεσμα, ὡς τὸ χρυσὸν δ' αὐτῆς ἔνδυνε περὶ χρὸ ἴ, ἥγουν χρυσοῦν πανοπλίαν. ὕλη γὰρ ἐγένετο τῶν ὅπλων ὁ χρυσός, ἐπεὶ ἄλλως οὐκ ἦν αὐτῇ ὅπλον γυμνὸς ὁ χρυσός, ἀπὸ τοῦ συμβαίνοντος τὸ προηγούμενον, ἀρυόμενοι δὲ λευκαῖνον ὕδωρ ξέστησι ν. ἀπὸ τοῦ συμβόλου τὸ κύριον, οἷον εἴ τις τὴν βασιλείαν σκῆπτρον καλεῖ. ἀπὸ τοῦ προηγούμενου τὸ ἀκόλουθον, οἷον λῦσε δὲ παρθενικὴν ζώνην [διακορισθεῖσα]. ἀπὸ τοῦ ἀκολουθίου τὸ προηγούμενον, οἷον ἐναρίζειν καλεῖ τὸ σκυλεύειν· ἐν γὰρ ταῖς λείαις πολλὰ καίνειν καὶ διχάζειν συμβαίνει. ἀπὸ γένους τὸ εἶδος, ὡς τὸ ζῶον ἐνταῦθα οἰκονομούμενον καὶ ἀλλαχοῦ μεθιστάμενον λέγων τὸν ἄνθρωπον, ὃς εἶδος ἐστὶ τοῦ ζώου. ἀπὸ εἰδους τὸ γένος, ἢ τοῦ ἰδίου, ὡς ὅταν γελαῖν εἴπω τινά· δηλον γὰρ ἄνθρωπον εἶναι ἐκεῖνον· ἀνθρώπου γὰρ μόνον τὸ γελαστικόν· ἢ ἀπὸ τῶν πολλῶν τὸ ἓν, ὡς τὸ στήθεα μαρμαίρονται α. ἀφ' ἑνὸς τὰ πολλὰ, ὡς τὸ πέρσεν Ὀδυσσεὺς ἱερὸν πτολίεθρον Τροίης. ἀπὸ τοῦ περιέχοντος τὸ περιεχόμενον, ὡς τὸ πᾶσα ἡ πόλις ἐταράχθη, δηλονότι οἱ ἐν τῇ πόλει ἄνθρωποι. ἀπὸ τοῦ περιεχομένου τὸ περιέχον, οἷον τὸ „ οἶκος Ἰσραὴλ , εὐλογήσατε τὸν Κύριο ν. “ ἢ'.
- ΟΝΟΜΑΤΟΠΟΙΙΑ. Ὀνοματοποιία ἐστὶ λέξις ἢ μέρος λόγου πεποιημένον κατὰ μίμησιν τῶν ἀποτελουμένων ἤχων, ὡς καταχλευασμός ἢ ξέοντος λέβητος ἡχώ, καὶ ἐπὶ πυρὸς τὸ παφλάζειν, καὶ κότταβος ἀσπίδων καὶ πάταγος ἀνέμου, καὶ ἦχος ἐπὶ βροντῆς καὶ τὰ τοιαῦτα. θ'.
- 3.211. (1t) ΣΥΛΛΗΨΙΣ. Σύλληψις ἐστὶ φράσις τὸ ἄλλωςπραχθὲν ἐφ' ἑτερον ἔλκουσα, ὡς τὸ βορρᾶς καὶ Ζέφυρος, τῷ τε Θράκηθεν ἤητον· μόνος γὰρ Βορρᾶς ἀπὸ Θράκης πνεῖ, ἐνέφηνε δὲ διὰ τοῦ ἀδυνάτου τὴν τότε ταραχὴν τῶν ἀνέμων καὶ τὸ ἀνώμαλον. ι'. ΠΑΡΑΠΛΗΡΩΜΑ. Παραπλήρωμα δέ ἐστὶ λέξις ἐκ περισσοῦ κειμένη κόσμου χάριν ἢ μέτρου, ὡς τὸ Πάνδαρος, ᾧ καὶ τόξον Ἀπόλλων αὐτὸς ἔδωκε. καὶ γὰρ ἐνταῦθα ἀργῶς κεῖται ὅ τε καὶ σύνδεσμος, καὶ ἡ αὐτὸς ἀντωνυμία εἰς παραπλήρωσιν κόσμου χάριν. ια'. ΥΠΕΡΒΟΛΗ. Ὑπερβολή δέ ἐστὶ λόγος ὑπεραίρων τὴν ἀλήθειαν ἐμφάσεως ἢ ὁμοιώσεως ἔνεκα, ἐμφάσεως μὲν, ὅποιον τὸ ἐπ' ἄκρων ἀνθερίκων θεοῦ ν, οὐδὲ κατέκλων καὶ ἔτι ταχύτερος ἀνέμου καὶ λευκότερος χιόνος ταυτὶ μὲν γὰρ οὐκ ἀληθῆ, ἔμφασιν δὲ ὅμως ἔχουσιν ὑπερβολῆς. ὁμοιώσεως δέ, οἷον ἀδαμάντινος ἦν τὸ σῶμα, ἀνδριάς τὴν καρτερίαν, κιὼν τὴν εὐθύτητα τοῦ σώματος, φοῖνιξ τὸ μῆκος, ἀστὴρ τὴν αὐγὴν τοῦ κάλλους, ἄπερ οὐκ ἄλλως ἀληθῆ, εἰ μὴ μόνην ὁμοίωσιν σώζοντα πρὸς αὐτά. ιβ'.
- ΕΛΛΕΙΨΙΣ. Ἐλλειψις δέ ἐστὶ λόγος μὴ κατὰ τὸ πλήρες ἐκφερόμενος, παρέχων δὲ νοεῖν τὸ

ἐπόμενον, ὡς τὸ ἀγαθὸν ἐλπίζειν ἐπὶ κύριον· τὸ γὰρ ἐστὶν ἐλλειπτικῶς νοεῖται, καὶ ἀναστάσεως ἡμέρα καὶ τὰ τοιαῦτα. ιγ'.

3.212. (1t) ΠΛΕΟΝΑΣΜΟΣ. Πλεονασμὸς δ' ἐστὶν λέξεις πλεονάζουσα μὲν, μὴδὲν μέντοι σημαίνουσα πλέον, προστίθεται δὲ κόσμου ἢ μέτρου χάριν, οἷον ὁ μὲν δὴ Πέρσης καὶ τὸ ἔναντι καὶ ἐναντίον. ιδ'. ΑΝΤΙΦΡΑΣΙΣ. Ἀντίφρασις δέ ἐστι λόγος δι' ἐναντίου τὸ ἐναντίον σημαίνων, ὡς ὅταν τις τὸν τυφλὸν βλέποντα λέγῃ. ιε'. ΕΞΟΧΗ. Ἐξοχή δέ ἐστι λόγος ὁ μετὰ τὴν κοινὴν σημασίαν, εἰδικῶς καθ' ὑπεροχὴν τινι προσνεμόμενος, ὡς τὸ εἶπατε τοῖς μαθηταῖς μου καὶ τῷ Πέτρῳ. ις'. ΠΡΟΣΩΠΟΠΟΙΙΑ. Προσωποποιῶν δὲ ἢ τοῖς ἀψύχοις πρόσωπον προστιθεῖσα καὶ λόγους αὐτοῖς ἀρμοδίους προσάπτουσα, οἷον τὸ εὐφρανέσθωσαν οἱ οὐρανοί, καὶ τὸ οἶδεν ἡ θάλασσα, καὶ ἔφυγεν. ιζ'. ΠΑΡΑΒΟΛΗ. Παραβολή δέ ἐστι λόγος δι' ὁμοίων καὶ γινωσκομένων εἰς ὅψιν ἄγειν πειρώμενος τὸ νοούμενον, ὡς ἡ τοῦ κυρίου περὶ τοῦ ἁσώτου παραβολή, ἐν ᾗ δείκνυσι τὸ συμπαθὲς τῆς θεότητος καὶ τὸ τῆς αὐτοῦ ἀγαθότητος ἄπειρον, καὶ ὅπως τοὺς μετανοοῦντας προσδέχεται. ιη'. ΑΝΤΑΠΟΔΟΣΙΣ. Ἀνταπόδοσις δέ ἐστὶν ἡ τῶν ἐν τῇ παραβολῇ εἰρημένων προσδιασάφησις καὶ εὐκρίνεια δεικνύουσα κατὰ σύγκρισιν τὸν τε σκοπὸν καὶ τὴν τῆς παραβολῆς χρεῖαν, καὶ ἔτι διέγερσιν καὶ μίμησιν, οἷον ἐκείνου τοῦ Σολομῶντος, μίμησαι τὸν μύρμηκα, ὃ ὀκνηρὸν νεανία. ἐλεγκτικῶς γὰρ παροξύνει δεικνὺς ἡττώμενον τοῦ μύρμηκος καὶ πρὸς τὸν ὅμοιον ἐνάγων ζῆλον, καὶ τὸ ποιητικὸν αὐτοῦ ἀλλ' οὐ τὴν φύσιν ζηλοῦν ἐγκελευόμενος.

3.213 ιθ'. ΑΝΤΟΝΟΜΑΣΙΑ. Ἀντονομασία ἐστὶ λόγος δι' ἐπιθέτων ἢ τῶν ὁμοίων αὐτὸ τὸ ὄνομα τὸ κύριον δηλῶν, ὃ ποιοῦμεν, ὅταν δύο ἢ καὶ πλείονων ἡμῖν ἐγνωσμένων ἀνθρώπων καὶ τὰ κύρια ὀνόματα ἐχόντων τὰ αὐτὰ βουλευθῶμεν ἐνὸς τούτων μνήμην ποιήσασθαι πρὸς ἕτερόν τινα, μὴ τὸ κύριον ὄνομα λέγωμεν διὰ τὴν ὁμωνυμίαν, ἀλλ' ἐκ τῶν συμβεβηκότων αὐτὸν χαρακτηρίζειν πειρώμεθα, τὸν χαλκέα τυχόν, ἢ τὸν τέκτονα λέγοντες, ἢ ἀπὸ τῶν τοῦ σώματος παθῶν χωλόν, εἰ τύχη, ἢ φαλακρὸν λέγωμεν, ἢ ἕτερόν τι τοιοῦτον. κ'. ΕΙΡΩΝΕΙΑ. Εἰρωνεία δέ ἐστὶν λόγος ὑποκριτικὸς ἐκ τοῦ ἐναντίου τὸ ἐναντίον δηλῶν, τῆς δὲ εἰρωνείας εἶδη τέσσαρα. χλευασμός, μυκτηρισμός, σαρκασμός καὶ ἀστεϊσμός. κα'. ΧΛΕΥΑΣΜΟΣ. Χλευασμός μὲν οὖν ἐστὶ λόγος μετὰ μειδιάματος προφερόμενος, ὡς ὅταν τὸν ῥιψάσπιδα ἐπεγγελῶντες ἀνδρεῖον πολεμιστὴν εἴπωμεν. κβ'. ΜΥΚΤΗΡΙΣΜΟΣ. Μυκτηρισμός δέ ἐστὶ λόγος διασυρτικὸς μετὰ τῆς τῶν ῥινῶν μύσεως, ὡς ὅταν ἐπὶ κακῷ ἀλόντα τινὰ ὀνειδίζοντες εἴπωμεν, καλὸν ἔργον ἐποίησας καὶ φρονίμου ἀνδρός, ἐπιπνέοντες καὶ πνεῦμα διὰ τῶν ῥινῶν. κγ'. ΣΑΡΚΑΣΜΟΣ. Σαρκασμός δέ ἐστὶ λόγος διὰ χρηστῶν ῥημάτων τὴν ἀτιμίαν ἐμφαίνων, ὡς ὅταν τὸν ἐν προσλήψει μείζονος τιμῆς κακοῖς περιπεσόντα καὶ διὰ τούτων ἀτιμαζόμενον, καταγελῶντες [οἷον] εἴπωμεν, εἰς μεγάλην δόξαν καὶ τιμὴν ἤγαγες σεαυτόν, φίλε.

3.214 κδ'. ΑΣΤΕΙΣΜΟΣ. Ἀστεϊσμός δέ ἐστὶ λόγος τις διασυρτικὸς, εὐαρμόστως συντεταγμένος, ὡς ὅταν τῷ μὴδὲν ἐπισταμένῳ λέγωμεν ἢ ἀποφαντικῶς ἢ ἐρωτηματικῶς· οἷον γὰρ εἴ, ἐταῖρε, τῶν λογίων τὸ κλέος, καὶ ὅσα τοιαῦτα, ἃ δεῖ καὶ σκοπεῖν ἐν τοῖς τῶν ἐτέρων συγγράμμασιν, καὶ αὐτὸν πειρᾶσθαι συντιθέναι μετὰ τῆς προσηκούσης ἀρμονίας καὶ τάξεως.